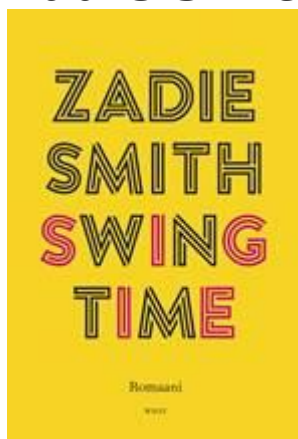

Zadie Smith: Swing time

Oman itsensä varjo. LIISA RINNE (28.7.2017)

Zadie Smithin romaanin *Swing Time* minäkertoja rakastaa musikaaleja. Romaanin kertoja asuu Pohjois-Lontoossa, haaveilee tanssijan urasta ja ystävyystyy naapurissa asuvan Traceyn kanssa. Tanssiminen ja musikaalit yhdistävät tyttöjä. Molemmat haluavat isona tanssijoiksi. Harmi vaan että toisella on lattajalat.

Romaanin kertojalle ”tanssija oli vailla kotipaikkaa, vailla vanhempia tai sisaruksia, vailla kotimaata tai kansaa, vailla mitään velvoitteita”, ja juuri tätä hän rakastaa. Mutta mitä jää jäljelle, kun tanssi loppuu, minne tanssija sitten menee?

Swing Timen on brittiläisen Zadie Smithin viides romaani. Tarina kuroutuu auki kahdesta suunnasta: on aikuinen minä, australialaisen supertähden henkilökohtainen avustaja, ja toisaalla 1980-luvun Lontoossa kasvava pikkutyttö, musikaalit ja Tracey. Romaanin jännite syntyy välirikosta Aimeen kanssa ja toisaalta aiemmin tapahtuneesta välien katkeamisesta Traceyyn. Välirikkojen kautta romaani pohtii hienovaraisesti ja viisaasti sitä, miten ystävyys siteet vaikuttavat meihin. Elämäämme ja valintoihimme, kun ystävyys on solmittu lapsuudessa ja siihen kytkeytyvät kasvaminen ja juuret. Minäkertoja tuo tarinaan intensiteettiä. Tanssi ja sen merkitys tulevat kertojarakenteen myötä iholle.

Aikuinen minä katsoo nuoruutta matkan päästä ja näkee moninaisten valintojen ja lojaaliuden merkityksen elämässä

”Kuljin salin poikki ja samalla ajassa taaksepäin, kunnes pääsin herra Boothin luo. Hän istui yhä kolhiintuneella pianotuolillaan, vähän vanhempana mutta mielestäni muuttumattomana, ja soitti vuodenaikaan sopimatonta kappaletta: ”Have Yourself a Merry Little Christmasia”. Ja nyt tapahtui se saumaton liukuma, joka kaikessa epätodellisuudessa saa ihmiset inhoamaan musikaaleja, tai niin he ainakin väittävät, kun minä sanon pitäväni niistä: aloimme musisoida yhdessä ilman eri puheita tai harjoittelua. Herra Booth osasi nuotit, minä sanat.

Lauloin uskollisista ystävistä. Tracey kääntyi minuun päin ja hymyili, ja hymyssä välittyi alakuloisuus, mutta myös kiintymys, tai ehkä vain kiintymyksen muisto. Näin hänessä seitsemän-, kahdeksan-, yhdeksän- ja kymmenvuotiaan, teini-ikäisen, pikkunaisen. Kaikki ne Traceyt kurkottivat salissa vuosien yli voidakseen esittää minulle kysymyksen: *Mitä sinä aiot tehdä?* Ja me kumpikin tiesimme jo vastauksen. En mitään.”

Tähteyden kautta Smith kuvaa tarkkanäköisesti aikaamme. Aimee, jonka henkilökohtaisena avustajana kertoja toimii, on supertähti. Tähteys avaa tähdelle ja tämän hoville ovet ympäri maailmaa. Myös afrikkalaiseen diktatuuriin, jonne Aimee perustaa koulun tytöille. Kouluhanke tuo tarinaan toisen ulottuvuuden. Afrikassa tyttöys ja naiseksi kasvaminen ristivalottuvat jälleen kerran.

Kertojan äiti on feministi, nainen joka uskoo koulutukseen, taustasta ja asuinalueesta riippumatta. Äiti edustaa toisenlaista tähteyttä. Hän lähti kotoa, ”jotta hänen tyttärestään ei tulisi lasta, jolla oli lapsi, sillä hänen tyttärensä tekisi muutakin kuin pelkästään selviytyisi – kuten äitinsäkin – tytär kukoistaisi, oppisi monia tarpeettomia taitoja, kuten steppausta.” Aimee ja kertojan äiti ovat molemmat tavallaan taistelleet itsensä ulos sosiaalisesta luokasta. He ovat oppineet pärjäämään omillaan, mikä näkyy heidän toiminnassaan.

”Meidän kurssimme oli ensimmäinen valmistuva kurssi, joka sai sähköpostiosoitteet, ja äiti, joka innostui aina kaikesta uudesta, hankki kolhiintuneen vanhan Compaquin ja liitti siihen ikälopun modeemin. Astuimme yhdessä uuteen tilaan, joka ihmisten välille avautui, yhteys, jolla ei ollut täsmällistä alkua tai loppua ja joka voi olla auki aina, ja äiti oli ensimmäisiä tietämiäni ihmisiä, jotka ymmärsivät sen ja osasivat ottaa siitä irti kaiken hyödyn.”

Pikkutyöt puolestaan haaveilevat tähteydestä. Estradista ja parrasvaloissa loistamisesta. Heille tähteys ei ole enää luokka- tai rotutaistelu, vaan pikemminkin haavetta olla joku toinen. Traceystä tuleekin pienten roolien ja sivuosien esittäjä Lontoon West Endissä. Maaseutukierroksilla lopullinen tähteys jää kuitenkin saavuttamatta.

Entä miten sovittaa haave yhteen todellisuuden kanssa? Molempien tyttöjen vanhemmista toinen on valkoihoinen ja toinen musta. Tämä tekee molemmista eräällä tapaa kodittoman. Smith on taitava kertoja ja hänellä on oivallinen tapa lopettaa luvut ytimekkäästi. Eräs luku, jossa tytöt leikkivät Barbeilla päättyy lauseeseen: ”Panimme yhdessä sen valkoisen pikkunaisen elämän järjestykseen.” Lauseeseen kiteytyy jotain olennaista. Toistensa kautta tytöt joutuvat ottamaan kantaa ympäristöönsä, molemmat omalla tavallaan. Kysymys

siitä, kuka minä olen laajenee romaanin myötä kysymykseksi: miten miten minä näen muut, ja miten muut näkevät minut.

Zadie Smith, *Swing time*, WSOY, s. 462, suom. Irmeli Ruuska